

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพ ศักยภาพ และความพร้อมในการพัฒนาและดำเนินการ สหกิจศึกษาของเครือข่ายการพัฒนาอุดมศึกษา ภาคตะวันออก และองค์กรผู้ใช้บัณฑิต มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิธีการดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิธีประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นปัญหาและข้อสังเกต จากการดำเนินการสหกิจศึกษาในเขต ภาคตะวันออก และได้นำมาประมวลเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ หมายถึง การเตรียมการก่อนทำวิจัย โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย
 - 1.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการสหกิจศึกษาและสถาบันการศึกษาและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต
 - 1.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัย
 - 1.3 การเตรียมการข้อมูล ได้แก่ ศึกษาข้อมูลรายชื่อ ประวัติ กิจกรรมการดำเนินงานของสมาชิกสถาบันเครือข่ายและองค์กรผู้ใช้บัณฑิตจากเว็บไซต์ต่าง ๆ
2. ขั้นตอนดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายหลัก การกำหนดประเด็น เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงาน/โครงการหลัก (Initiatives) โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย

2.1 การสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของสถาบันการศึกษาและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ การจัดสัมมนาและเป็นวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจแก่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับสหกิจศึกษาควบคู่การสังเกตการณ์เพื่อนำข้อมูลประมวลผลการวิจัย

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากการกำหนดแนวทางการสนทนากลุ่มตัวอย่างที่สนใจศึกษาในการวิจัยนี้ ได้จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.2.1 ผู้บริหาร/คณาจารย์ ที่รับผิดชอบส่วนงานวิชาการ

2.2.2 องค์กรผู้ใช้บัณฑิตที่รับผิดชอบส่วนงานสหกิจศึกษา

ขณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มด้วยตนเองแบบตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าในการจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบ ผู้ศึกษาจะนำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แล้วบันทึกแบบสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ซึ่งวิธีนี้เหมาะกับการศึกษาทางสังคมศาสตร์ (เทียนฉาย กิระนันท์ , 2544, หน้า 109)

2.3 การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด เพื่อนำข้อมูลไปประกอบเป็นแผนการดำเนินงานสหกิจศึกษาของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างปี พ.ศ. 2552-2555

3. ขึ้นนำไปปฏิบัติ หมายถึง การนำร่างแผนการดำเนินงานสหกิจศึกษาของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างปี พ.ศ. 2552-2555 ไปขยายผล ได้แก่ การนำแผนงาน/โครงการไปสู่แผนปฏิบัติ การติดตามข้อมูลความก้าวหน้าตาม โครงการและตัวชี้วัด และการจัดทำรายงานผล ดังนี้

3.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบของแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน

3.2 การประสานงานระหว่างสถาบันในเครือข่าย

3.3 การสร้างระบบการทำงานให้ชัดเจน

3.4 การติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3.5 สร้างแบบฟอร์มในการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. สถาบันการศึกษาจำนวน 8 สถาบัน อยู่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดตราด โดยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างของสมาชิกเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 6 สถาบัน ได้แก่

1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

- 1.2 มหาวิทยาลัยบูรพา
- 1.3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
- 1.4 มหาวิทยาลัยเอเซีย
- 1.5 มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาจารย์
- 1.6 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

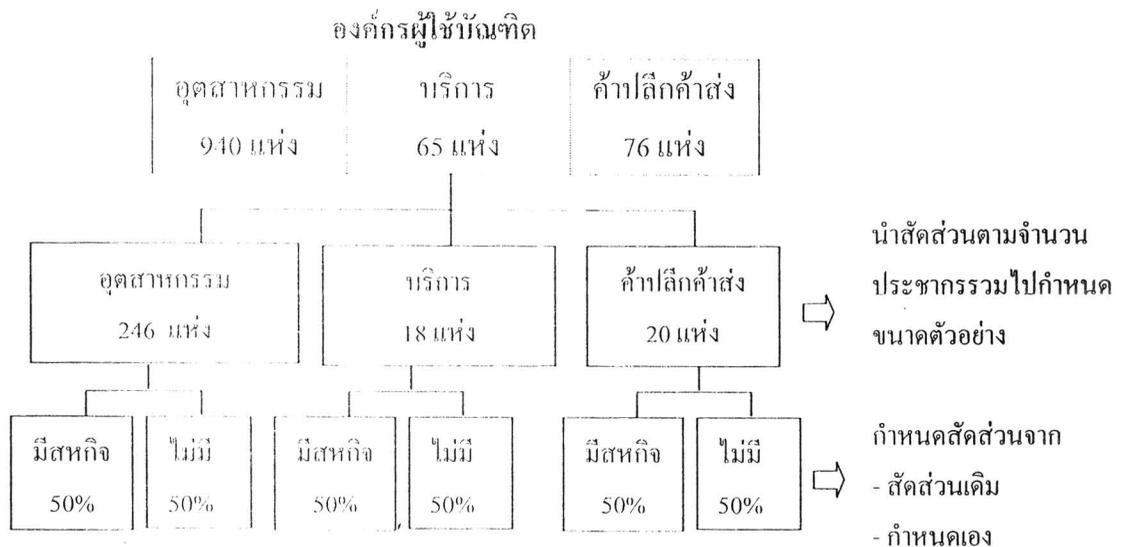
2. องค์กรผู้ใช้บัณฑิต ผู้วิจัยเลือกศึกษาประชากรจากประเภทธุรกิจขององค์กร ผู้ใช้บัณฑิตในอดีตที่ดำเนินงานสหกิจศึกษากับสถานสมาชิกของเครือข่าย ได้แก่

2.1 กลุ่มประชากรประเภทธุรกิจอุตสาหกรรม อันเป็นองค์กรผู้ใช้บัณฑิตในอดีต ได้แก่ บริษัท โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง นิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ นิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จำนวน 940 แห่ง

2.2 กลุ่มประชากรประเภทธุรกิจบริการ อันเป็นองค์กรผู้ใช้บัณฑิตในอดีต ได้แก่ โรงแรมที่เป็นสมาชิกในสมาคมโรงแรมไทย ภาคตะวันออก จำนวน 65 แห่ง

2.3 กลุ่มประชากรประเภทธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง จำนวน 76 แห่ง

โดยวิธีการเลือกตัวอย่างใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น (Multi-Stage Sampling) มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ประเภทแบบที่เป็นสัดส่วน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 3-1 การสุ่มตัวอย่างแบบที่เป็นสัดส่วนและการสุ่มแบบหลายชั้น

สรุปจากภาพที่ 5 กลุ่มตัวอย่างขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ประเภทเกณฑ์ที่เป็นสัดส่วน และการสุ่มแบบหลายชั้นมีจำนวน 400 ตัวอย่าง แบ่งเป็นดังนี้ (สิน พันธุ์พินิจ, 2549, หน้า 124-127)

ตารางที่ 3-1 การสุ่มตัวอย่างแบบที่เป็นสัดส่วนและการสุ่มแบบหลายชั้น

ลำดับ	องค์กรผู้ใช้บัณฑิต	ประชากร	แบบสัดส่วน	จัดสหกิจ	ไม่จัดสหกิจ
1	กลุ่มอุตสาหกรรม	940	246	123	123
2	กลุ่มบริการ	65	18	9	9
3	กลุ่มค้าปลีกค้าส่ง	76	20	10	10
	รวม	1,081	284	142	142

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือ คือ แบบข้อคำถามที่เป็นประเด็นสนทนากลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นเอง โดยอาศัยกรอบแนวคิดด้าน SWOT Analysis หรือการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสถาบันการศึกษาและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของการดำเนินงานสหกิจศึกษาโดยการสร้างข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการสร้างประเด็นหัวข้อในการสนทนากลุ่มตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดภายใต้มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความ หนังสือ รายการประชุมจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย และข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ

ในขั้นตอนการสำรวจได้สร้างแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจะครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบบสอบถามองค์กรผู้ใช้บัณฑิต เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันและแนวโน้ม ศักยภาพ และความพร้อมในการพัฒนาและดำเนินการสหกิจศึกษาขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตภาคตะวันออกเฉียงใต้มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษาเพื่อนำข้อมูลไปประกอบเป็นแผนการดำเนินงานสหกิจศึกษาของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2555

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของสถานภาพ ศักยภาพ และความพร้อมในการพัฒนามาตรฐานสหกิจศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และดำเนินการสหกิจศึกษาของเครือข่ายการพัฒนาอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและองค์กรผู้ใช้บัณฑิตเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นข้อคำถาม

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกรอบแนวคิดที่จะศึกษาอย่างมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นเองและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเด็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่มและแบบสอบถามที่สร้างตามวัตถุประสงค์ สมมติฐาน และกรอบแนวคิดของการศึกษา ดังนี้

แบบสอบถามองค์กรผู้ใช้บัณฑิตที่มีโครงการสหกิจศึกษาและยังไม่มีสหกิจศึกษาในสถานประกอบการ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์กรผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งแบ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด 6 ข้อ ได้แก่ ชื่อองค์กรผู้ใช้บัณฑิต ตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล อายุงานในตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล ที่อยู่ องค์กร ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรม ประเภทธุรกิจ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสหกิจศึกษาในองค์กร ซึ่งแบ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด 4 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Questions) ได้แก่ องค์กรผู้ใช้บัณฑิตจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาในรูปแบบใด องค์กรผู้ใช้บัณฑิตได้เข้าร่วมสหกิจศึกษาหรือไม่ จำนวนปีที่เข้าร่วมสหกิจศึกษาขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับประมาณความต้องการนักศึกษาสหกิจศึกษา เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับความต้องการนักศึกษาสหกิจศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2553-2555 ขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ จำนวนนักศึกษา สาขาวิชา

ส่วนที่ 4 ความเข้าใจมาตรฐานการดำเนินงานสหกิจศึกษา เป็นคำถามปลายปิดวัดระดับความรู้ความเข้าใจด้วยมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scales) 5 ระดับ โดยได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ได้แก่

5	คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	มาก
3	คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	น้อย
1	คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับการแปลความหมายของคะแนนจากแบบสอบถาม ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกิจศึกษา
4.21-5.00	มากที่สุด
3.41-4.20	มาก
2.61-3.40	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิด

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1.1 ศึกษาข้อมูลรายชื่อ ประวัติ กิจกรรมการดำเนินงาน จาก Website ของทั้งสมาชิกสถาบันเครือข่ายและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต

1.2 ศึกษาข้อมูลข่าวสารและคู่มือที่เผยแพร่เกี่ยวกับกิจกรรมสหกิจจากสมาชิกสถาบันเครือข่าย และองค์กรผู้ใช้บัณฑิต

2. ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ประกอบด้วย

2.1 การจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครั้งที่ 1 กับสถาบันการศึกษา กลุ่มชมรม สมาคมวิชาชีพ เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการดำเนินงานสหกิจศึกษา

2.2 การจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครั้งที่ 2 เพื่อดำเนินการวิเคราะห์สถานภาพปัจจุบัน การรับรู้เรื่องสหกิจศึกษา และกำหนดทิศทางแผนในการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษากับองค์กรผู้ใช้บัณฑิตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อข้อมูลสถานภาพ ศักยภาพ และความพร้อมในการจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษา มาประกอบการสร้างแผนการดำเนินงานสหกิจศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2553-2555

วิธีประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้ว นำข้อมูลที่ได้แยกข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพต่อไป

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยมีขั้นตอนการเตรียมข้อมูลก่อนการประมวลผล คือ เมื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามทุกฉบับแล้ว และลงรหัสตามคู่มือลงรหัสที่ได้ทำไว้ จากนั้นจึงนำไปบันทึกและใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการประมวลผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติพรรณนา แบ่งตามข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ จำนวนนักศึกษา จำนวนหลักสูตร รายวิชา โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มทั้ง 2 ครั้ง ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 กับกลุ่มชมรม สมาคมวิชาชีพ เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการดำเนินงานสหกิจศึกษา และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 เพื่อดำเนินการวิเคราะห์สถานภาพปัจจุบัน การรับรู้เรื่องสหกิจศึกษา และกำหนดทิศทางการดำเนินการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการ (Action Plan) โดยศึกษาเนื้อหาสาระและประเด็นสำคัญของข้อมูลนำมาประกอบการวางแผนการดำเนินงานสหกิจศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2553-2555